

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE POZİTİF- NEGATİF DUYGU VE SOSYAL
DESTEĞİN İNCELENMESİ: MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ
İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ ÖRNEĞİ**

**EXAMINATION OF POSITIVE- NEGATIVE AFFECT AND SOCIAL
SUPPORT AMONG COLLEGE STUDENTS: SAMPLE OF MEHMET AKİF
ERSOY UNIVERSITY FACULTY OF ECONOMICS AND ADMINISTRATIVE
SCIENCES**

Melek ZUBAROĞLU YANARDAĞ¹

Öz

Bu araştırmanın amacı, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi (MAKÜ) İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde öğrenim gören öğrencilerin pozitif- negatif duygu ve çok boyutlu algılanan sosyal destek açısından mevcut durumlarını bazı demografik değişkenlere göre incelemektir. Araştırmaya toplam 843 (530 kız ve 313 erkek) öğrenci katılmıştır. Genel tarama modeline uygun olarak yürütülen bu çalışmada kota örnekleme yoluna gidilmiştir. Bu bağlamda öğrenim türü ve bölüm bazında her bir kategoriden en az %20 oranında öğrenci seçilmiştir. Araştırmaya yalnızca 2016-2017 bahar yarıyılında öğrenim gören öğrenciler dâhil edilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin pozitif duygu ortalama puanları $3,21 \pm 0,73$, negatif duygu puan ortalamaları $2,18 \pm 0,71$, çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeği aile, arkadaş ve özel kişi alt boyutları puan ortalamaları sırasıyla; $5,68 \pm 1,50$, $5,65 \pm 1,59$ ve $4,67 \pm 2,29$ olarak bulunmuştur. İşletme bölümü öğrencilerinin, kamu yönetimi öğrencilerine oranla anlamlı düzeyde daha yüksek pozitif duygu puan ortalamasına sahip oldukları, bunun yanında kamu yönetimi bölümü öğrencilerinin, bankacılık ve finans bölümü öğrencilerine göre negatif duygu açısından anlamlı düzeyde daha yüksek bir ortalamaya sahip oldukları görülmüştür. Diğer bazı değişkenler ve boyutlar açısından da (cinsiyet, yaş, sınıf, vb.) bazı anlamlı farklar elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Üniversite Öğrencisi, Pozitif Duygu, Negatif Duygu, Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek.

¹ Yrd. Doç. Dr., Sosyal Hizmet Bölümü, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, mzyanardag@mehmetakif.edu.tr

Abstract

The aim of this study is to examine positive- negative affect and multidimensional perceived social support among students studying in Faculty of Economics and Administrative Sciences at Mehmet Akif Ersoy University (MAKU) in terms of some demographic variables. A total of 843 students (530 female and 313 male) participated in the research. General scanning model and quota sampling applied in this study. In this context 20% of the students have been included to the research in terms of their department and type of education. Only the students who were studying in the fall of 2016-2017 spring semester included to the research. The average scores of the students for the positive affect factor were $3,21\pm 0,73$, for the negative affect factor were $2,18\pm 0,71$ and for the multidimensional perceived social support "family, friends and special person factors" were $5,68\pm 1,50$, $5,65\pm 1,59$ ve $4,67\pm 2,29$ respectively. Business administration student's positive affect mean scores' were significantly higher than the public administration students. And also public administration students' negative affect mean scores' were significantly higher than the banking and finance students. Additionally, some significant differences were found in terms of some other variables and factors (gender, age, grade, etc.).

Keywords: *College Students, Positive Affect, Negative Affect, Multidimensional Perceived Social Support.*

1. GİRİŞ

Bilindiği gibi özellikle ülkemizde, üniversite öğrencileri genellikle genç nüfusu temsil eden ve yetişkin olabilme yönünde çabalar sarf eden bir gruptur. Üniversite dönemi pek çok öğrenci için zorlu bir süreci ifade edebilmektedir. Öğrenciler bu döneme geçerken yeni bir basamak atlamakta ve bu basamağın gerektirdiği sorumlulukları üstlenmektedirler. Hem üniversitede öğrenim görmenin getirdiği yeni sorumluluklar hem de çoğu öğrenci için aileden uzakta ve ekonomik güçlükler içinde bu süreci yaşıyor olmak belirli baş etme mekanizmalarının geliştirilmesini gerektirmektedir. Bu baş etme mekanizmalarını uygun ve sağlıklı bir şekilde geliştiren öğrenciler sürece daha hızlı adapte olurken, bu mekanizmaları geliştirme konusunda güçlük yaşayanlar adaptasyonla ilgili ciddi sorunlar yaşayabilmektedirler.

Türkiye’de üniversite öğrencileri üzerinde yapılmış en kapsamlı çalışmalardan biri olan, Gazi Üniversitesi (2003, s.391-396) tarafından Türkiye’nin farklı bölgelerinden üniversite öğrencilerinin sosyo kültürel profillerini incelemek amacıyla yürütülen bir araştırmada 37 bin 680 öğrenciye ulaşılmış ve bu araştırmada gençler için hayattaki en önemli şeyin %36’lık oranla kendiyile barışık olma ve %30’luk bir oranla ikinci sırada ise etraflarındaki kişilerle iyi ilişkiler içinde olma olduğu bulunmuştur. Ayrıca gençlerin bireysel duyarlılıklarının toplumsal duyarlılıklarına göre daha baskın olduğu görülmüştür. Bu durum belki de günümüz koşullarında öğrencilerin yalnızlaşmaları ve bir bakıma kendilerine yönelmeleri ile açıklanabilir. Özgüven ve diğerleri tarafından (1988, s.111-123) yapılan başka bir araştırmaya göre; Türkiye’de Kredi ve Yurtlar Kurumu’na bağlı yurtlarda kalan 6268 üniversite öğrencisi incelenmiş ve araştırma bulgularına göre öğrencilerin en çok dersler ve akademik başarı durumu nedeniyle, daha sonra ise sırasıyla; geleceğe yönelik durumlar, bazı kişisel nedenler, ekonomik durumlar, yurt koşulları, karşı cinsten arkadaşlar, öğretim elemanları, yurttaki oda arkadaşları gibi faktörler dolayısıyla sorun yaşadıkları

belirtilmiştir. Bu öğrencilerin yaşadıkları sorunların psikolojik yansımalarının farklı şekillerde (gerilim, aşırı kaygı, çevre koşullarına uyum sağlayamama, insanlarla iyi ilişki kuramama, uykusuzluk,...) olduğu belirtilmiştir. Topkaya ve Meydan (2013, s.25) tarafından 459 üniversite öğrencisi üzerinde yürütülen bir araştırmaya göre öğrencilerin en çok duygusal ve en az cinsel sorunlar yaşadıkları bulunmuştur. Karataş ve Gizir (2013, s.258-259) tarafından 1504 üniversite öğrencisi üzerinde yürütülen bir araştırmada erkek öğrencilerin daha çok ekonomik gereksinimlerini öne çıkardıkları, kız öğrencilerin ise akademik gereksinimlerini öne çıkardıkları bulunmuştur. Bunun yanında 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin ekonomik, kariyer ve ilişki gereksinimlerinin 1. ve 2. sınıflara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Dolayısıyla üniversite öğrencileri tarafından öne çıkarılan sorunların belirli demografik değişkenlere göre farklılaşabildiği söylenebilir.

Farklı boyutları ele alan sözü edilen çalışmalarda görüldüğü gibi her bir çalışmanın literatür için özgün bir katkısı vardır. Bu araştırmanın konusu da kısaca; Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin pozitif- negatif duygu ve çok boyutlu algılanan sosyal destek açısından incelenmeleridir.

1.1. Öğrenci Danışma Hizmetleri ve İhtiyacı

Yüksek Öğretim Kurumu'nun (2017) güncel istatistikleri incelendiğinde, Türkiye genelindeki devlet ve vakıf üniversitelerinde ve bütün öğrenim türlerinde (örgün, açık, uzaktan ve ikinci öğretim) toplam 7 milyon 198 bin 987 öğrenci öğrenim görmektedir. 2016 yılında bu sayının 7 milyonun altında bir seviyede olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla üniversitelere kayıtlı öğrenci sayısının gün geçtikçe arttığı ve bu gruba ilişkin uygun hizmetlerin geliştirilmesi gerektiği açıktır. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi toplam öğrenci sayısı ise bu araştırmanın yapıldığı 2016-2017 akademik yılı bahar dönemi için 28 bin 974 olarak belirtilmiştir (Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, 2017). İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde ise eğitime devam eden aktif öğrenci sayısı ise aynı dönem için 2894'dür.

Ülkemizde üniversite yönetimine, öğrencilerin psikososyal refahlarının sağlanması konusunda, Yüksek Öğretim Kurulu Yasası 47. maddesi uyarınca pek çok sorumluluk verilmiştir. Bu sorumluluklar; öğrencilerin fiziksel ve sosyal ihtiyaçlarını kapsadığı gibi psikolojik ihtiyaçlarını da kapsamaktadır. Bu bağlamda kanunda üniversitelerde öğrencilerin psikososyal sağlıklarının korunabilmesi için danışma merkezlerinin kurulmasına yer verilmiştir. Ülkemizde birçok üniversite bu yöndeki hizmetlerini yaygınlaştırmakta ve gerek Psikolojik Danışma ve Rehberlik Birimleri altında gerekse Sağlık Kültür ve Spor Daire Başkanlığı, Öğrenci İşleri Daire Başkanlıkları sosyal destek ve burs birimleri ve benzeri birimler altında öğrencilere destek sunmaktadır. Özellikle Boğaziçi Üniversitesi 1992 yılında bu konuya verdiği önemi göstererek, rektörlüğe bağlı bir öğrenci hizmet birimi olarak faaliyetlerine başlamıştır. Bugün Anadolu Üniversitesi, Mersin Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Mustafa Kemal Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi gibi pek çok üniversitede öğrencilerin psikososyal sağlıklarını korumak ve geliştirmekle sorumlu bu birimler hizmet vermektedir (Zubaroglu Yanardaç, 2016, s.64). Üniversite öğrencileri için oldukça önemli fonksiyonları bulunan bu Birimler bünyesinde uzman personeller olarak; psikolojik danışman, sosyal hizmet uzmanı, psikolog ve hekim olarak genellikle psikiyatristler çalışabilmektedirler. Erkan ve diğerlerinin (2011, s.180) Türkiye'deki 8 farklı üniversitenin (Gazi Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Boğaziçi

Üniversitesi, Koç Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi, Başkent Üniversitesi ve Bilkent Üniversitesi) psikolojik danışma hizmetlerini incelemek amacıyla yürüttükleri bir araştırmada, sekiz üniversitenin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Merkezinde (PDRM) toplam 17 psikolojik danışman, 23 psikolog, 3 sosyal hizmet uzmanı (sosyal çalışmacı) ve 3 psikiyatristin çalışmakta olduğu saptanmıştır. Bu meslek grupları öğrencilerin çeşitli sorunlarıyla ilgilenmektedirler. Bishop ve diğerleri (1998, s.206) tarafından Delaware Üniversitesi'nde yapılan bir araştırmada, 803 üniversite öğrencisinin danışma yardımı alma ihtiyaçları incelenmiş ve birçok açıdan (zamanı etkili kullanma, kariyerle ilgili belirsizlik, zayıf ders çalışma becerileri, sınav kaygısı, başarısızlık korkusu, depresyon hissi, panik ve kaygılı olma hissi, girişken olma, romantik ilişki bağlamında iletişim vb.) öğrencilerin yardım ihtiyaçlarının olduğu belirlenmiştir. Harrar ve diğerlerinin (2010, s.235) 257 üniversite öğrencisi üzerinde yürüttükleri bir çalışmada öğrencilerin %29'unun daha önce psikolojik bir destek aldığı ve hali hazırda yalnızca %7'sinin destek almakta olduğu bulunmuştur. Dolayısıyla öğrencilerin yaklaşık üçte biri herhangi bir nedenle daha önce psikolojik destek almıştır. Bu oranın dikkate değer bir oran olduğu düşünülmektedir. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'nde psikolojik ve sosyal hizmetler Sağlık Kültür ve Spor Daire Başkanlığı altında verilmektedir. Psikolojik danışma hizmetlerinin verilmesine ilişkin bir birim bulunmaktadır ancak birime ait bir yönerge olmadığı gibi, bu birimde yalnızca bir meslek elemanı (psikolog) çalışmaktadır. Birimin kurumsallaşmasına, kapasitesinin nitelikli bir şekilde artırılmasına ve bir yasal dayanağa ihtiyaç duyduğu görülmektedir. Ayrıca ilgili Başkanlık bünyesinde organize edilen; kısmi zamanlı çalışma, yemek bursu gibi hizmetlerden de ihtiyaç duyan öğrenciler yararlanabilmektedir.

1.2. Pozitif- Negatif Duygu ve Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek

Pozitif- negatif duygu ve çok boyutlu algılanan sosyal destek, bireylerin iyilik halleri ile ilgili bilgiler veren ve psikososyal sağlıkla ilgili ipuçları sağlayan kavramlardır. Duygu, en genel tanımıyla bireyin nasıl hissettiği ve hissettiği şeyin bireyde ne tür bir etki yarattığına odaklanır. Bu yönüyle “duygu” kavramı sözü geçen iki bağlamda (pozitif ve negatif) ele alınırken bireyi ne yönde etkilediği kilit bir önem taşır. Pozitif duygu, bireyde yoğun bir memnuniyet ve negatif duygu ise yoğun bir memnuniyetsizlik meyili olarak tarif edilebilir (Cropanzano vd., 2003, s.832). Pozitif duygu bireyin ruh halini olumlu yönde etkilerken negatif duygu tam tersi şekilde olumsuz yönde etkilemektedir. Bazı araştırmalar (Isen, 1999; Isen & Baron,1991) pozitif duygunun yaratıcı problem çözmeyi geliştirdiğini göstermektedir (aktaran Cropanzano vd., 2003, s.833).

Pozitif duygu bir bakıma düşünme biçimimizi değiştirmemize yardımcı olur; düşünceleri esnekleştirerek daha eğlenceli ve daha stratejik düşünebilmemize yardım eder (Fernandez-Abascal & Diaz, 2013, s.214). Pozitif duygu, zihinsel kategorizasyonu da etkileyerek geliştirmektedir. Murray ve diğerlerine (1990, s.412) göre pozitif duygu durumu içindeki bireyler benzerlik ve farklılıkların daha değişik ve spesifik türlerini fark edebilmektedirler. Watson, Clark ve Tellegen (1988) pozitif duygu kategorilerini; “heyecanlı, güçlü, hevesli, gururlu, uyanık, ilhamlı, kararlı, aktif, ilgili ve dikkatli” olmak üzere 10 maddede negatif duygu kategorilerini ise; “ sıkıntılı, mutsuz, suçlu, ürkmüş, düşmanca, asabi, utanmış, sinirli, tedirgin ve korkmuş” olmak üzere 10 madde altında incelemiştir.

Sosyal destek ise genel olarak, güvenebileceğimiz, bizi düşündüğünü bildiğimiz ve bize değer verdiğini bildiğimiz insanların çevremizdeki varlığı veya ulaşılabilirliği olarak tanımlanabilir (Sarason

vd., 1983, s.127). Sosyal desteği tek boyutta ele alan çalışmalar olduğu gibi birden çok boyutta ele alan çalışmalar da mevcuttur. Çok boyutlu algılanan sosyal destek; “aile”, “arkadaş” ve “özel kişi” olarak birden çok boyutuyla ele alınmaktadır (Zimet vd., 1988). Bu bağlamda sosyal destek açıklanacak olursa bireyin güvendiği ve yardım alabileceği kişilerin aile, arkadaş veya özel yakın çevresinde bulunması ve dolaylı olarak bu bireylerin kaynaklarına belirli oranda erişilebilir olması olarak açıklanabilir. Sosyal desteğin ruhsal ve fiziksel sağlık ile olumlu bir ilişkiye sahip olduğu birçok çalışmada belirtilmektedir (Eker, Arkar ve Yaldız, 2001, s.18). Sosyal destek, belli olaylara karşı bireylerin uyumlu davranışsal tepkiler vermesine yardımcı olarak bireylerin sağlığını koruyarak destekleyebilir, bunun yanında bireylerin pozitif duygularını geliştirerek olumsuz olayları stresle ilişkilendirerek (Chung, 1995) algılamalarını azaltmaya yardımcı olabilir (aktaran Albal, 2009, s.22). Yılmaz ve diğerleri (2008, s.71) tarafından yapılan bir çalışmada yalnızlık ve sosyal destek arasında orta düzeyde ve negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yapılan başka bir çalışmada sosyal desteğin varlığının, düşük stres düzeyi üzerinde belirleyici olduğu görülmüştür (Sandler, 1980, s.50). Yapılan bu çalışmada da sosyal desteğin bazı boyutları ile pozitif- negatif duygu arasındaki mevcut ilişkilere yer verilmiştir.

1.3. Amaç

Bu çalışmayla; Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin pozitif- negatif duygu ve çok boyutlu algılanan sosyal destek düzeyleri açısından incelenmeleri amaçlanmıştır. Araştırmada söz konusu değişkenlerin seçilme nedeni bu iki değişkenin bireylerin iyilik halleri konusunda bilgi sağlayacak değişkenler olmaları ve literatürde bu değişkenlerin bir arada kullanıldığı çalışmaların neredeyse olmamasıdır. Çivitci (2015) yakın bir çalışmayı Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencileri üzerinde yürütmüş ancak çalışmasında pozitif-negatif duygunun stres ve sosyal destek ilişkisi üzerindeki aracı rolüne değinmiştir. Yılmaz ve Arslan (2013) öğrenciler üzerinde yaptıkları bir çalışmada benzer olarak öznel iyi oluş ve pozitif- negatif duyguyu ele almışlardır. Dolayısıyla bu araştırmanın kendine özgü bir orijinallik taşıdığı söylenebilir. 2006 yılında kurulan ve genç bir üniversite olan Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi (MAKÜ) öğrencileri üzerinde bu tür çalışmaların yapılmasının öğrenci profili hakkında bilgi vermesi ve bilimsel kanıtlar oluşturması açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Bu araştırmanın alt amaçları ise aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

Araştırmaya katılan öğrencilerde pozitif- negatif duygu ve çok boyutlu algılanan sosyal desteğin bazı değişkenlere (cinsiyet, yaş, kalınan yer, öğrenim türü, bölüm) göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesi alt amaçlardan ilkidir. Sıralanan belirli demografik değişkenler açısından var olan belirli farklılıkların ortaya konulmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Bunun nedeni, söz konusu verilerin öğrencilere sunulacak hizmetler için kanıt dayalı veriler oluşturacak olmalarıdır.

Araştırmaya katılan öğrenciler açısından pozitif- negatif duygu ve algılanan sosyal destek arasında nasıl ve ne düzeyde bir ilişki olduğunun incelenmesi ise bu araştırmanın diğer bir alt amacıdır.

1.4. Varsayımlar

Araştırmaya katılan öğrencilerin pozitif- negatif duygu ve çok boyutlu algılanan sosyal destek açısından ortalama puanlarının çok yüksek bir düzeyde olmayacağı tahmin edilmektedir.

Öğrencilerin hem pozitif- negatif duygu hem de çok boyutlu algılanan sosyal destek puanları açısından bazı değişkenlere (bölüm, cinsiyet, yaş, vb.) göre anlamlı düzeyde farklı puan ortalamalarına

sahip olacakları tahmin edilmektedir.

Araştırmada kullanılan ölçekler arasında, pozitif ve negatif yönde belirli düzeylerde anlamlı ilişkilerin ortaya çıkacağı tahmin edilmektedir.

2. YÖNTEM

Bu çalışmada nicel araştırma yöntemi benimsenmiş olup, araştırma genel tarama modeline uygun olarak yapılmıştır. Araştırmanın uygulanabilmesi için ilgili makamlardan gerekli idari izin ve Etik Kurul izni alınmıştır. Araştırmanın evreni, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde 2017 yılı bahar döneminde öğrenim gören tüm öğrencilerdir. Fakülte'deki toplam öğrenci sayısının 2017 bahar dönemi için 2894 olduğu bilinmektedir. Tablo 1'de bölümler bazında öğrenci sayıları gösterilmiştir.

Tablo 1. Fakülte'deki Öğrencilerin Sayısal Dağılımı

Bölüm	Öğretim Türü	Sayı	Toplam
Bankacılık ve Finans	I. Öğretim	206	360
	II. Öğretim	154	
İktisat	I. Öğretim	252	537
	II. Öğretim	275	
İşletme	I. Öğretim	494	963
	II. Öğretim	469	
Kamu Yönetimi	I. Öğretim	399	794
	II. Öğretim	395	
Sağlık Yönetimi	I. Öğretim	180	240
	II. Öğretim	60	
Fakülte'deki Toplam Öğrenci Sayısı			2894

Araştırmada kota örnekleme tekniği kullanılmıştır. Kota örnekleme tekniğinde ana kütle, araştırmacının amacına uygun olarak araştırmacı tarafından belirlenen değişkenlere göre sınıflandırılır (Bayram, 2009, s.22). Bilindiği üzere betimsel bilimsel araştırmalarda evrenin en az %10'u örnekleme alınır (Arlı ve Nazik, 2001, s.77). Bu çalışmada da Fakülte'nin her bir bölümünden ve her iki öğrenim türünden (birinci ve ikinci öğretim) en az %20 oranında öğrenciye ulaşılması planlanmıştır. Bu araştırmada toplanan tüm veriler bir arada değerlendirildiğinde her bir bölüm bazında evrenin en az %23'üne ulaşıldığı söylenebilir. Tablo 2'de de görüleceği üzere söz konusu dönemde Fakülte'de öğrenim görmekte olan 843 öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Ayrıca öğrenim türü açısından da benzer bir kota sağlanmıştır. Her bir bölümün her iki öğrenim türünden yakın oranlarda olmak üzere, araştırmaya katılan birinci öğretim öğrencilerinin oranı toplam sayı içinde %30 ve ikinci öğretim öğrencilerinin oranı %28 dolaylarında olmuştur.

Tablo 2. Bölümlere Göre Ulaşılan Öğrenciler

Bölüm	Toplam	Ulaşılan	Toplam Sayı İçinde Ulaşılan Yüzde
Bankacılık ve Finans	360	106	% 30
İktisat	537	161	% 30
İşletme	963	227	% 23
Kamu Yönetimi	794	223	% 28
Sağlık Yönetimi	240	126	% 52
Toplam	2894	843	% 29

2.1. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama araçları olarak; Kişisel Bilgi Formu, Pozitif- Negatif Duygu Ölçeği ve Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği kullanılmıştır.

2.1.1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formu, araştırmaya katılan öğrencilerin demografik bilgileri ve öğrencilere ait bazı kişisel bilgiler ile önerilerini öğrenmeye yönelik olarak hazırlanmıştır. Form 20 sorudan oluşmuştur.

2.1.2. Pozitif- Negatif Duygu Ölçeği

Pozitif- Negatif Duygu Ölçeği (Positive and Negative Affect Schedule-PANAS), Watson ve diğerleri (1988) tarafından geliştirilen pozitif ve negatif boyutlarla duygu durumunu inceleyen bir ölçektir. Pozitif duygu; heyecanlı, güçlü, hevesli, gururlu, uyanık, ilhamlı, kararlı, aktif, ilgili ve dikkatli olmak üzere toplam 10 maddede bir boyutu, negatif duygu ise; sıkıntılı, mutsuz, suçlu, ürkmüş, düşmanca, asabi, utanmış, sinirli, tedirgin ve korkmuş olmak üzere 10 maddede diğer bir boyutu oluşturmaktadır.

Watson ve diğerleri tarafından, pozitif duygu boyutunun ve negatif duygu boyutunun güvenilirlik kat sayıları sırasıyla .88, ve .87 olarak bulunmuştur. Pozitif- Negatif Duygu Ölçeği, Gençöz (2000, ss.19-26) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlaması sırasında gerçekleştirilen faktör analizinde tıpkı orjinal ölçekte olduğu gibi iki faktör tespit edilmiş ve bu yapı toplam varyansın %44'ünü açıklamıştır. Hesaplanan güvenilirlik katsayısı ise, pozitif duygu için .86 ve negatif duygu için .83 olarak bulunmuştur.

Bu araştırma kapsamında Pozitif- Negatif Duygu Ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirliğini test etmek amacıyla yapılan faktör analizinde ölçek maddelerinin aynı şekilde 2 boyut altında toplandığı ve bu yapının toplam varyansın %50,51'ini açıkladığı belirlenmiştir. Ayrıca cronbach alpha güvenilirlik katsayısı pozitif duygu alt boyutu için .79 ve negatif duygu alt boyutu için .83 olarak bulunmuştur.

Bu ölçme aracı ile ele alınan duygu durumları, bu duyguları yaşama sıklığına göre 5'li likert tipi ölçekle incelenmektedir. Buna göre; 1=Çok az veya Hiç, 2=Biraz, 3=Ortalama, 4=Oldukça, 5=Çok Fazla olarak seçilerek ifade edilebilmektedir. Ölçek, toplamda 20 maddeden oluşmaktadır ve bu ölçeğin her iki boyutu için de en az 10 ve en çok 50 puan almak mümkündür.

2.1.3. Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği

Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ÇBASDÖ) Zimet ve diğerleri (1988) tarafından geliştirilmiştir. Zimet ve diğerleri tarafından yapılan ÇBASDÖ faktör analizi sonucunda, ölçeğin üç farklı boyutu (aile, arkadaşlar, özel kişi) tespit edilmiştir. Ölçekte; aile, arkadaşlar ve özel kişi alt boyutlarının cronbach alpha güvenirlik katsayıları sırasıyla; .87, .85 ve .91 olarak hesaplanmıştır.

Ölçeğin tüm maddeleri dahil edilerek yapılan genel güvenirlik analizinde, cronbach alpha katsayısı .88 olarak bulunmuştur. Bunun yanında güvenirlik analizi, aynı grubun bir bölümüne birkaç ay sonra tekrar uygulanmış ve hesaplanan korelasyon katsayıları aile boyutu için .85, arkadaş boyutu için .75 ve özel kişi boyutu için .72 olarak bulunmuştur.

Çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeğinin Türkçeye uyarlanması Eker, Arkar ve Yıldız (2001) tarafından yapılmıştır. Ölçek, 12 maddeden oluşmaktadır ve 7'li likert tipi dereceleme kullanılmıştır. Geçerlilik ve güvenirlik çalışmalarında her biri 50 kişiden oluşan üç grup oluşturulmuştur. Temel bileşenler faktör analizi sonucunda, ölçeğin 3 faktörden oluştuğu ve kümülatif olarak toplam varyansın %75'ini açıkladığı ortaya konulmuştur.

Aile alt boyutu 4 maddeden oluşmaktadır (Madde 3, 4, 8, ve 11 olmak üzere)

Arkadaş alt boyutu 4 maddeden oluşmaktadır (Madde 6, 7, 9, ve 12 olmak üzere)

Özel Kişi alt boyutu 4 maddeden oluşmaktadır (Madde 1, 2, 5, ve 10 olmak üzere).

Ayrıca iç tutarlık güvenirliği için üç gruba da cronbach alfa yöntemi uygulanmış ve sonuçlar .80 ile .95 arasında bulunmuştur. Bu araştırma kapsamında ise Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinin geçerlilik ve güvenirliğini test etmek amacıyla yapılan faktör analizinde ölçek maddelerinin 3 boyut altında toplandığı belirlenmiş ve bu yapının toplam varyansın %75,07'sini açıkladığı tespit edilmiştir. Ayrıca cronbach alpha güvenirlik katsayısı aile alt boyutu için .83, arkadaş alt boyutu için .87 ve özel kişi alt boyutu için .94 olarak bulunmuştur. Ölçeğin geneli için cronbach alpha kat sayısı .86 olarak bulunmuştur.

Ölçekte her bir madde 7'li Likert tipinde bir ölçek kullanılarak derecelendirilmiştir. Ölçekten alınabilecek genel toplam puan; maksimum 84 minimum ise 12 olarak hesaplanabilmektedir.

2.2. Verilerin Toplanması ve Analizi

Veriler yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak MAKÜ İstiklal Yerleşkesi'nde toplanmıştır. Araştırmaya yalnızca gönüllü öğrencilerin katılmasına özen gösterilmiştir.

Kişisel bilgi formu; araştırmacı tarafından elde değerlendirilerek kodlanmış ve hata kontrolleri yapılarak veriler bilgisayara aktarılmıştır. Katılımcılarla ilgili tanıtıcı bilgiler frekans düzeyinde verilmiştir. Veriler SPSS 24 ile analiz edilmiş olup, araştırmada kullanılan ölçeklerin bazı demografik bilgiler ile değerlendirilerek anlamlı sonuçların t-testi, anova gibi testlerle ortaya konulmuştur.

3. BULGULAR

Araştırmaya katılan öğrencilerin, çoğunluğu kız öğrencilerden (%62,9) ve geriye kalanı (%37,1) erkek öğrencilerden ve büyük bir çoğunluğu (%91,1) 20 yaş ve üzeri öğrencilerden oluşmaktadır. Bölümlere göre araştırmaya katılım sağlama durumları incelendiğinde, işletme (%29,9) ve kamu yönetimi (%26,5) öğrencilerinin araştırmaya en çok katılım sağlayan grupları oluşturduğu ve daha sonra sırasıyla; iktisat (%19,1), sağlık yönetimi (%14,9) ile bankacılık ve finans (12,6) bölümlerinin araştırmaya en çok

katılım gösterdikleri görülmüştür. Birinci sınıftan dördüncü sınıflara kadar her dört grup için araştırmaya katılım oranları %21,7 ile %30,1 arasında değişmektedir. Ayrıca araştırmaya, birinci öğretimden %55,4 ve ikinci öğretimden %44,6 oranında öğrencinin katılım sağladığı saptanmıştır (Tablo 3).

Tablo 3. Kişileri Tanıtıcı Bilgiler

Tanıtıcı Bilgi	Sayı	Yüzde
Cinsiyet		
Kız	530	% 62,9
Erkek	313	% 37,1
Yaş		
18-19	75	% 8,9
20-21	425	% 50,4
22 ve üzeri	343	% 40,7
Bölüm		
Bankacılık ve Finans	106	% 12,6
İktisat	161	% 19,1
İşletme	227	% 26,9
Kamu Yönetimi	223	% 26,5
Sağlık Yönetimi	126	% 14,9
Sınıf		
Birinci Sınıf	192	% 22,8
İkinci Sınıf	214	% 25,4
Üçüncü Sınıf	254	% 30,1
Dördüncü Sınıf	183	% 21,7
Öğrenim Türü		
Birinci Öğretim	467	% 55,4
İkinci Öğretim	376	% 44,6
Kalınan Yer		
Aileyle	63	% 7,5
Devlet Yurdu	326	% 38,7
Özel Yurt - Pansiyon	181	% 21,4
Akraba veya Arkadaşla Evde	220	% 28,2
Tek Başına Evde	35	% 4,2
Kardeş Sayısı		
0 Kardeş	72	% 8,5
1 Kardeş	351	% 41,6
2 Kardeş	252	% 29,9
3 ve üzerinde kardeş	168	% 19,9
Öğrenim Kredisi Alma Durumu		
Alıyor	508	% 60,3

Almıyor	335	% 39,7
Burs Alma Durumu		
Alıyor	136	% 16,1
Almıyor	707	% 83,9
Aylık Gelir		
300 TL den az	52	% 6,2
301 -500 TL	406	% 48,2
501 – 1000 TL	280	% 33,2
1001 – 1500 TL	72	% 8,5
1501 TL ve üzeri	33	% 3,9
Çalışma Durumu		
Çalışmıyor	713	% 84,6
Çalışıyor	130	% 15,4
Ekonomik Desteğe İhtiyaç Duyma		
İhtiyacım Yok	210	% 24,9
İhtiyacım Var	557	% 66,1
Bir Fikrim Yok	76	% 9,0
Psikolojik veya Sosyal Destek İhtiyaç Duyma		
İhtiyacım Var	502	% 59,5
İhtiyacım Yok	234	% 28
Fikrim Yok	107	% 12,5
Daha önce psikososyal veya Psikiyatrik Destek Alma Durumu		
Almış	103	% 12,2
Almamış	740	% 87,8

Araştırmaya katılan öğrencilerin %60,1'i devlete bağlı veya özel yurtlarda barınmaktadır. Geriye kalanlar aileleriyle evde (%7,5), tek başına veya akraba- arkadaşlarla evde (%32,4) kalarak barınma ihtiyaçlarını giderdiklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin %8,5'inin hiç kardeşi yoktur, %71,5'inin 1 veya 2 kardeşi vardır ve geriye kalanların (%19,9) 3 ve üzerinde kardeşi vardır (Tablo 3).

Öğrencilerin % 60,3'ü öğrenim kredisi aldığını ve %16,1'i ise öğrenim kredisi dışında herhangi bir yerden burs aldığını belirtmiştir. Öğrencilerin yarıdan fazlası (%54,4) 50 TL den daha düşük bir gelirle %33,2'si 501-1000 TL arasında bir gelirle ve %12,4'ü 1001 TL ve üzerinde bir gelirle geçindiğini belirtmiştir. Öğrencilerin %15,4'ü bir işte çalıştığını ve büyük bir çoğunluğu herhangi bir işte çalışmadığını (%84,6) ifade etmiştir. Yine öğrencilerin %66,1'i ekonomik bir desteğe ve %59,5'i psikolojik veya sosyal bir desteğe ihtiyaç duyduğunu ifade etmiştir. Daha önce psikososyal veya psikiyatrik bir destek alanların oranı ise yalnızca %12,2 olarak bulunmuştur (Tablo 3).

Araştırmaya katılan öğrencilerin pozitif duygu ortalama puanları $3,21 \pm 0,73$, negatif duygu puan ortalamaları $2,18 \pm 0,71$, çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeği aile, arkadaş ve özel kişi alt boyutları puan ortalamaları sırasıyla; $5,68 \pm 1,50$, $5,65 \pm 1,59$ ve $4,67 \pm 2,29$ olarak bulunmuştur.

Tablo 4. Katılımcıların Bazı Demografik Özelliklere Göre Pozitif- Negatif Duygu ve Sosyal Destek Düzeylerinin Değerlendirmesi

Demografik Özellikler	Pozitif Duygu		Negatif Duygu		Aile Boyutu		Arkadaş Boyutu		Özel Kişi Boyutu	
	Ort.	SS	Ort.	SS	Ort.	SS	Ort.	SS	Ort.	SS
Cinsiyet										
Kız	3,14	0,72	2,14	0,70	5,84	1,42	5,45	1,62	4,71	2,36
Erkek	3,33	0,73	2,25	0,73	5,40	1,59	5,19	1,54	4,62	2,17
	t=-3,73 p=0,000**		t=-2,26 p=0,024*		t=4,09 p=0,000**		t= 2,33 p=0,02*		t= 0,56 p=0,57	
Yaş										
18-21 yaş	3,16	0,72	2,18	0,71	5,71	1,44	5,39	1,58	4,55	2,31
22 + yaş	3,28	0,73	2,19	0,72	5,63	1,58	5,30	1,62	4,87	2,25
	t=-2,51 p=0,01*		t=-0,294 p=0,76		t=0,704 p=0,48		t=0,794 p=0,42		t=-2,27 p=0,02*	
Öğrn. Türü										
I. Öğretim	3,18	0,72	2,19	0,72	5,64	1,49	5,42	1,57	4,49	2,34
II. Öğretim	3,25	0,74	2,17	0,71	5,72	1,51	5,27	1,62	4,91	2,21
	t=-1,42 p=0,15		t=0,381 p=0,70		t=0,765 p=0,44		t=1,28 p=0,20		t=-2,64 p=0,008*	
Kaldığı Yer										
Yurt	3,19	0,73	2,15	0,70	5,76	1,42	5,41	1,55	4,55	
Ev	3,23	0,73	2,23	0,74	5,56	1,61	5,27	1,65	4,87	
	t=-0,643 p=0,52		t=-1,50 p=0,13		t=1,86 p=0,06		t=1,26 p=0,20		t=-2,03 p=0,04*	
Bölüm										
Bankacılık	3,16	0,78	2,00	0,74	5,68	1,59	5,37	1,61	4,30	2,50
İktisat	3,23	0,68	2,23	0,69	5,50	1,55	5,23	1,57	4,77	2,11
İşletme	3,32	0,73	2,17	0,72	5,80	1,42	5,36	1,60	5,19	2,09
Kamu Y.	3,13	0,75	2,26	0,72	5,57	1,59	5,35	1,62	4,46	2,38
Sağlık Y.	3,16	0,70	2,16	0,68	5,85	1,30	5,48	1,57	4,30	2,38
	F=0,23 p=0,05* Fark:3-4		F=2,55 p=0,03* Fark: 1-4		F=1,60 p=0,17		F=0,43 p=0,78		F= 5,08 p=0,000** Fark:1-3; 3-4; 3-5	
Sınıf										
1. Sınıf	3,16	0,73	2,20	0,66	5,70	1,39	5,50	1,55	4,60	2,21
2. Sınıf	3,12	0,72	2,13	0,71	5,70	1,53	5,32	1,64	4,32	2,45

3. Sınıf	3,22	0,74	2,19	0,73	5,64	1,46	5,21	1,57	4,90	2,22
4. Sınıf	3,34	0,70	2,21	0,75	5,66	1,64	5,44	1,62	4,86	2,23
	F= 3,34 p=0,01* Fark:2-4	F=0,478 p=0,69	F=0,87 p=0,96	F=1,46 p=0,22	F=2,99 p=0,03* Fark:2-3					

*p< ,05, ** p<.001

Araştırmaya katılan erkek öğrencilerin hem pozitif duygu hem de negatif duygu düzeylerinin kız öğrencilere oranla anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmektedir (Tablo 4). Buna karşın kız öğrencilerin çok boyutlu algılanan sosyal desteğin tüm boyutlarında erkeklerden daha yüksek ortalama puana sahip oldukları ve aile ve arkadaş boyutlarında bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu görülmektedir (Tablo 4). Dolayısıyla araştırmaya katılan kız öğrencilerin pozitif duygu dışında diğer tüm boyut ve ölçeklerden (negatif duygu boyutu ve algılanan sosyal destek ölçeği tüm boyutları) daha avantajlı puanlar elde etmişlerdir.

22 ve üzeri yaş grubundaki öğrencilerin, 18-21 yaş grubundaki öğrencilere oranla pozitif duygu düzeylerinin anlamlı olarak yüksek olduğu bulunmuştur. Negatif duygu alt boyutu açısından ise grupların puan ortalamaları hemen hemen eşittir. Bunun yanında yine 22 ve üzeri yaş grubundaki öğrencilerin 18-21 yaş grubundaki öğrencilere oranla özel kişi sosyal desteğini anlamlı düzeyde daha yüksek algıladıkları söylenebilir (Tablo 4). Bu durum üst yaş grubundaki öğrencilerin pek çok açıdan daha fazla deneyime sahip olmaları ile açıklanabilir. Bunun yanında üst yaş grubunun sahip olduğu yaşanmışlıklar nedeniyle problem çözme ve başa çıkma becerilerinin daha iyi bir seviyede olduğu düşünülebilir. Arkadaş ve aileden algılanan sosyal destekte ise gruplar arasında anlamlı bir fark tespit edilememiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerden evde kalanların, yurttaki kalanlara oranla anlamlı düzeyde özel kişi sosyal desteğini daha fazla algıladıkları görülmektedir (Tablo 4). Çok boyutlu algılanan sosyal destekte özel kişi; flört, nişanlı, komşu, akraba, hekim, sağlık personeli vb. kişilerden oluşabilir. Dolayısıyla yurttaki kalan öğrencilerin özel kişi alt boyutu açısından diğer gruba göre daha düşük bir düzeyde oldukları anlaşılmaktadır. Ayrıca evde kalan öğrencilerin pozitif duygu puan ortalamaları yurttaki kalan öğrencilere göre daha yüksek olsa da bu fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. Çok boyutlu algılanan sosyal desteğin diğer boyutlarında da (aile ve arkadaştan algılanan sosyal destek) ortalama puanlar açısından yurttaki kalan öğrenciler daha avantajlı görünse de gruplar arasındaki fark yine anlamlı düzeyde bulunmamıştır.

Araştırmanın bir başka sonucuna göre; işletme bölümü öğrencilerinin, kamu yönetimi öğrencilerine oranla anlamlı düzeyde daha yüksek pozitif duygu düzeyine sahip oldukları görülmüştür. Ayrıca kamu yönetimi bölümü öğrencilerinin, bankacılık ve finans bölümü öğrencilerine göre anlamlı düzeyde daha yüksek negatif duygu düzeyine sahip oldukları görülmüştür (Tablo 4). Algılanan sosyal desteğin aile ve arkadaş alt boyutlarında ise sağlık yönetimi bölümü öğrencileri diğer gruplara göre daha yüksek bir puan ortalamasına sahip olsalar da gruplar arasında anlamlı bir fark tespit edilememiştir. Bunun yanında araştırmaya katılan öğrenciler arasında işletme bölümü öğrencilerinin, iktisat bölümü hariç diğer tüm bölümlerden (bankacılık ve finans, kamu yönetimi, sağlık yönetimi) öğrencilere kıyasla özel kişi sosyal desteği puan ortalaması açısından anlamlı düzeyde daha yüksek bir ortalamaya sahip

oldukları görülmüştür (Tablo 4).

Sınıflar bazında yapılan varyans analizinde, 4. sınıf öğrencilerinin, 2. sınıf öğrencilerine oranla pozitif duygu düzeyi açısından anlamlı düzeyde daha yüksek bir puan ortalamasına sahip oldukları bulunmuştur (Tablo 5). Negatif duygu düzeyi açısından 2. sınıf öğrencileri en düşük puana sahiptirler ancak bu durum istatistiksel açıdan anlamlı bir fark yaratmamıştır. Özel kişi sosyal desteği açısından ise 3 sınıfların 2. sınıflara oranla anlamlı düzeyde daha yüksek bir puan ortalamasına sahip oldukları görülmüştür (Tablo 4). Algılanan sosyal desteğin arkadaş boyutu açısından 1. sınıfların ve aile boyutu açısından 1. ve 2. sınıfların (eşit ortalama ile) sınıfların en yüksek puan ortalamasına sahip oldukları ancak bu farkın anlamlı olmadığı görülmüştür. Anlamlı olmayan bu farkın 1. ve 2. sınıfların üniversite yaşamına uyum sağlama aşamasında gerek aile gerekse arkadaşlarından daha çok sosyal destek arama yoluna gitmeleri ile bağlantılı olabileceği düşünülmektedir.

Tablo 5. Araştırma Değişkenlerinin Ortalama, Standart Sapma ve Korelasyon Katsayıları

Ölçek	Ortalama	Ss	1	2	3	4	5
1. Pozitif Duygu	3,21	,73	1	-,096**	-151**	,073*	,122**
2. Negatif Duygu	2,18	,71	-,096	1	-,233	-,197	-,60
3. Aile Boyutu	5,68	1,50	,151**	-,233**	1	,462**	,255**
4. Arkadaş Boyutu	5,35	1,59	,073*	-,197**	,462**	1	,221**
5. Özel Kişi Boyutu	4,67	2,29	,122**	-,060	,255**	,221**	1

*Korelasyon 0.05 düzeyinde önemlidir (2 uçlu)

** Korelasyon 0.01 düzeyinde önemlidir (2 uçlu)

Boyutlar arasındaki ilişkiler incelendiğinde pozitif duygu ve negatif duygu arasında düşük düzeyde ve negatif yönde bir ilişki, pozitif duygu ile çok boyutlu algılanan sosyal destek boyutları arasında aile boyutu için düşük düzeyde ve negatif yönde ilişki, arkadaş ve özel kişi boyutları için ise yine düşük düzeyde fakat pozitif yönde ilişkiler saptanmıştır. Negatif duygu boyutu ise çok boyutlu algılanan sosyal desteğin tüm boyutları ile düşük seviyede ve negatif yönde bir ilişki içindedir. Çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeğinin her 3 boyutunun da kendi aralarında pozitif yönde, düşük ve orta düzeyde ilişki içinde oldukları görülmüştür (Tablo 5). Tespit edilen korelasyonlar yüksek düzeyde olmasa da anlamlı bazı ilişkilere işaret etmektedir.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde gerçekleştirilen bu araştırmanın sonuçlarına göre pozitif duygu ve negatif duygu açısından erkek öğrenciler anlamlı düzeyde kız öğrencilere göre yüksek puan almışlardır. Topal (2011, s.41) tarafından Selçuk Üniversitesi'ndeki 685 öğrenci üzerinde yapılan bir çalışmada da erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla daha yüksek pozitif duygu puan ortalamasına sahip oldukları bulunmuştur. Aynı çalışmada negatif duygu açısından cinsiyetler arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu çalışmada kız öğrenciler algılanan sosyal desteğin tüm boyutlarında erkeklere oranla daha olumlu puanlar elde etmişlerdir, bu fark yalnızca özel

kişi alt boyutu için anlamlı düzeyde değildir. Durak-Batıgün ve Kayış (2014, s.69) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırmada pek çok stres oluşturuç faktör alt boyutunda kızların erkeklerden anlamlı düzeyde daha yüksek puan aldıkları görülmüştür. Ayrıca, “akademik sorunlar” alt boyutunda da I. öğretimdeki öğrencilerin, II. öğretimdeki öğrencilerden daha yüksek puan aldıkları saptanmıştır. Bunun yanında bazı demografik değişkenler ve problem çözüme yaklaşımları ile bazı kişilerarası ilişki tarzlarının öğrencilerin stres puanlarını yordadığı saptanmıştır. Bu araştırmada da çok boyutlu algılanan sosyal desteğin bir boyutu olan özel kişi alt boyutunda II. öğretimdeki öğrencilerin, I. öğretimdeki öğrencilerden daha yüksek puan aldıkları saptanmıştır.

Tüm sınıflar açısından değerlendirildiğinde 3. sınıflar 2. sınıflara göre özel kişi alt boyutundan daha yüksek puan almış ve 4. sınıflar 2. sınıflara göre pozitif duygu alt boyutundan daha yüksek puan almışlardır. Öğrencilerin her iki boyutla ilgili gelişme kaydedebilmeleri problem çözüme becerileriyle de ilgilidir. Alver (2005, s.76)’in 234 üniversite öğrencisi üzerinde gerçekleştirdiği bir araştırmada sınıf düzeylerine göre, bireylerin problem çözüme beceri puan ortalamaları ve akademik başarı puan ortalamaları arasında dördüncü sınıfta öğrenim gören öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılaşma olduğu ayrıca problem çözüme becerisi açısından sosyal bilimlerde öğrenim gören öğrencilerin lehine fen bilimleri öğrencileri ile aralarında anlamlı bir fark bulunmuştur. Yapılan bu araştırmada, bölümler arasında işletme bölümü öğrencilerinin pozitif duygu boyutundan en yüksek puanı aldıkları, negatif duygu boyutu açısından ise bankacılık ve finans bölümü öğrencilerinin en düşük puanı aldıkları görülmüştür. Aile ve arkadaşlardan algılanan sosyal destekte sağlık yönetimi öğrencilerinin yüksek puana sahip oldukları, özel kişiden algılanan sosyal destek boyutunda ise yine işletme bölümü öğrencilerinin önde olduğu görülmüştür. Dolayısıyla pozitif-negatif duygu açısından işletme ve bankacılık ve finans bölümü mezunları avantajlı görünmektedir. Sosyal destek açısından ise sağlık yönetimi ve işletme bölümü öğrencileri belirli boyutlarda avantajlı olarak değerlendirilebilirler. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi’nin farklı bölümlerinden öğrencileri içine alan bu araştırmada bölümler arası tespit edilen bu farkların neyden kaynaklandığını belirtmek güç olacaktır. Bunun nedeni bu öğrencilerin birbirine yakın bölümlerde öğrenim görmeleridir. Alver (2005)’in çalışmasında olduğu gibi bu bölümleri sayısal ve sözel olarak sınıflamak uygun olmayacaktır. Elde edilen bu sonuçlar öğrencilere yönelik sunulacak hizmetlerde kanıt dayalı uygulamalar için esin kaynağı olabilecektir.

Yine bu araştırmada genel ortalamalara bakıldığında öğrencilerin algılanan sosyal desteği en çok ailelerinden aldıkları anlaşılmaktadır. Benzer bir sonuç Yılmaz ve diğerlerinin (2008, s.74) üniversite öğrencilerin üzerinde yürüttükleri çalışmada da elde edilmiştir.

Çalışmanın başka bir sonucuna göre, özellikle algılanan sosyal desteğin arkadaş ve özel kişi boyutları ile pozitif duygu arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yılmaz ve Arslan (2013, s.6) tarafından 450 üniversite öğrencisi üzerinde yapılan bir çalışmada, öğrencilerin öznel iyi oluş ile pozitif duygu puanları arasında pozitif bir ilişki ve öznel iyi oluş ile negatif duygu puanları arasında negatif bir ilişki saptanmıştır. Benzer değişkenler arasındaki ilişkiyi inceleyen Terzi (2008, s.1) tarafından 140 üniversite öğrencisi üzerinde yapılan bir çalışmada psikolojik dayanıklılık ve algılanan sosyal destek arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur ($r = .83$; $p = 0,01$).

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar diğer çalışmalardaki sonuçlarla bir arada ele alındığında

üniversite öğrencilerinin destek ihtiyaçları gruplar bazında daha belirgin bir şekilde ortaya çıkmıştır. Bu çalışma ve değinilen diğer çalışmaların bulguları göstermektedir ki, kimi üniversite öğrencileri psikolojik ve sosyal gelişimleri süresince önlerine çıkan engel ve zorluklarla başa çıkabilirken kimileri bu gibi durumlarda zaman zaman desteğe ihtiyaç duymaktadır. Bu destek ihtiyacını, özellikle iyilik haline gönderme yapan ölçeklerden aldıkları ortalama puanlar aracılığıyla yorumlamak mümkündür. Bu noktada öğrenci danışma merkezlerine büyük sorumluluklar düşmektedir. Erkan ve diğerleri (2011, s.183) tarafından yürütülen bir çalışmaya göre öğrencilerin psikolojik danışma ve rehberlik merkezlerine başvurma nedenleri, üniversitelere göre farklılık göstermekle birlikte, sekiz üniversitenin psikolojik danışma ve rehberlik merkezine başvuran öğrencilerin ortak problemlerinin “depresyon, aile içi ilişkiler, arkadaş ilişkileri, uyum sorunları ve akademik sorunlar” olduğu tespit edilmiştir. Özgüven ve diğerleri (1988, ss.111-123) Bishop ve diğerleri (1998) ve Harrar ve diğerlerinin (2010) çalışmaları da mevcut öğrenci problemlerini ihtiyaçlar düzleminde vurgulamaktadır. Ulusal ve uluslararası düzeyde daha pek çok çalışmada üniversite öğrencilerinin problemleri açıklanmaktadır. Bu araştırmanın yapıldığı yer olarak Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi için araştırmadan türetilen öneriler kısaca şu şekildedir: Gerek bu araştırmanın örnekleminin oluşturulduğu Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin gerekse üniversitenin diğer birimlerinden öğrencilerin pozitif- negatif duygu ve çok boyutlu algılanan sosyal destek ortalama puanlarının daha yüksek ve ideal seviyelere çıkarılabilmesi için belirli hizmetlerin organizasyonu gerekli görünmektedir. Bu hizmetler başta psikolojik ve sosyal destek ayaklarını içerecek şekilde bir “Öğrenci Danışma Birimi” çatısı altında toplanabilir ve bu şekilde bütüncül bir yapı oluşturulabilir. Üniversite bünyesinde danışma hizmeti veren yalnızca bir psikoloğun bulunduğu bilinmektedir. Ancak söz konusu hizmetlerin etkili bir şekilde verilebilmesi için öğrenci nüfusuyla orantılı olarak çalışan sayısının artırılması ve tercihen lisansüstü eğitimi veya bu alanla ilgili ek eğitimleri bulunan sosyal hizmet uzmanı, psikolojik danışman ve psikiyatrist gibi diğer meslek gruplarının oluşturulacak kapsamlı birimin kadrolarında istihdam edilmesi oldukça önemlidir. Birimin amacı, işleyişi, hizmet kapsamı, yönetim yapısı ve meslek elemanlarının gerek ortak gerekse farklılaşan görevlerini tarifleyen ve Birimin kurumsallaşmasına katkı sunacak bir yönergenin oluşturulması ve ihtiyaca göre uzun vadede Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi’nin diğer yerleşkelerinde de Birim’e bağlı ünitelerin kurulması uygun olabilir. Bunlara ek olarak, ekonomik anlamda risk altındaki öğrencileri destekleyici fon ve projelerin hayata geçirilmesi, kısmi zamanlı çalışma sisteminin yanı sıra alternatif fırsatların oluşturulması önerilmektedir. Öğrenci Danışma Birimi’nin kuruluş aşamasında özellikle üniversitenin ilgili idari ve akademik departmanlarının (Rektörlük, Sağlık Kültür ve Spor Daire Başkanlığı, Sosyal Hizmet Bölümü, Rehberlik ve Psikolojik Danışma Bölümü ve açılması muhtemel Psikoloji Bölümü) işbirliği içinde hareket etmesi sürecin sağlıklı bir şekilde işlenmesini kolaylaştıracaktır.

KAYNAKÇA

- Albal, E. (2009). *Depresyonla başa çıkmada öz yeterlik ve sosyal destek arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi.
- Alver, B. (2005). Üniversite öğrencilerinin problem çözme becerileri ve akademik başarılarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 21, 75-88.

- Arlı, M. ve Nazik, H. (2001). *Bilimsel araştırmaya giriş*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Bayram, N. (2009). *Sosyal bilimlerde Spss ile veri analizi*. Bursa: Ezgi Kitabevi.
- Bishop, J. B., Bauer, K. W. ve Becker, E. T. (1998). A Survey of Counseling Needs of Male and Female College Students. *Journal of College Student Development*, 39(2), 204-210.
- Cropanzano, R., Weiss, H. M., Hale, J. M. S. ve Reb, J. (2003). The structure of affect: reconsidering the relationship between negative and positive affectivity. *Journal of Management*, 29(6), 831-857.
- Çivitci, A. (2015). The Moderating Role of Positive and Negative Affect on the Relationship between Perceived Social Support and Stress in College Students. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 15(3), 565-573.
- Durak-Batıgün, A. ve Atay-Kayış, A. (2014). Üniversite öğrencilerinde stres faktörleri: kişilerarası ilişki tarzları ve problem çözme becerileri açısından bir değerlendirme. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(2), 69-80.
- Eker, D., Arkar, H. ve Yıldız, H. (2001). Çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeğinin gözden geçirilmiş formunun faktör yapısı, geçerlik ve güvenilirliği. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 12(1), 17-25.
- Erkan, S., Cihangir-Çankaya, Z., Terzi, Ş. ve Özbay, Y. (2011). Üniversite psikolojik danışma ve rehberlik merkezlerinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(22), 174- 198.
- Fernandez-Abascal, E. G. ve Diaz, D. M. (2013). Affective induction and creative thinking. *Creativity Research Journal*, 25(2), 213-221.
- Gazi Üniversitesi (2003). *Türk Üniversite Gençliği Araştırması Üniversite Gençliğinin Sosyo-Kültürel Profili*. Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınları.
- Gençöz, T. (2000). Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 15(46), 19-26.
- Harrar, W. R., Affsprung, E. H. ve Long, J. C. (2010). Assessing Campus Counseling Needs. *Journal of College Student Psychotherapy*, 24(3), 233-240.
- Isen, A. M. (1999). On the relationship between affect and creative problem solving. S. W. Russ (Ed.), In *Affect, creative experience, and psychological adjustment*, (3-17). Philadelphia, PA: Taylor&Francis.
- Karataş, A. ve Gizir, C. A. (2013). Üniversite öğrencilerinin psikolojik danışma gereksinimlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 28(3), 250-265.
- Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi (25 Mart 2017). 2016-2017 Bahar Yarı Yılı Başlı Öğrenci Sayıları, Erişim 07.04.2017, <http://oidb.mehmetakif.edu.tr/files/OgrenciSayilari/1617B.pdf>
- Murray, N., Sujan, H., Hirt, E. R. ve Sujan, M. (1990). The influence of mood on categorization: A cognitive flexibility interpretation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59, 411-425.
- Özgülven, İ. E., Akhun, İ., Önsoy, R., Fidan, N. ve Baykul, Y. (1988). *Yurtkur Yurtlarında Barınan Öğrencilerin Beklenti ve Problemleri*. Ankara: Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Genel Müdürlüğü Yayınları.

- Sandler, I. N. (1980). Social support resources, stress, and maladjustment of poor children. *American Journal of Community Psychology*, 8(1), 41-52.
- Sarason, I. G., Levine, H. M., Basham, R. B. ve Sarason, B. R. (1983). Assessing social support: the social support questionnaire. *Journal of Personality and Social Psychology*, 44(1), 127-139.
- Terzi, Ş. (2008). Üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılıkları ve algıladıkları sosyal destek arasındaki ilişki. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(29), 1-11.
- Topal, M. (2011). *Üniversite Öğrencilerinin Stresle Başa Çıkma Stilleri ile Pozitif ve Negatif Duygu Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi.
- Topkaya, N. ve Meydan, B. (2013). Üniversite öğrencilerinin problem yaşadıkları alanlar, yardım kaynakları ve psikolojik yardım alma niyetleri. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 25-37.
- Watson, D. ve Clark, L.A. and Tellegen, A. (1988). Development and Validation of Brief Measure of Positive and Negative Affect: The PANAS Scales. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54(6), 1063-1070.
- Yılmaz, H. ve Arslan, C. (2013). Subjective well-being, positive and negative affect in turkish university students. *The Online Journal of Counseling and Education*, 2(2), 1-8.
- Yılmaz, E. ve Yılmaz, E. ve Karaca, F. (2008). Üniversite öğrencilerinin sosyal destek ve yalnızlık düzeylerinin incelenmesi. *Genel Tıp Dergisi*, 18(2), 71-79.
- Yüksek Öğretim Kurumu (2017). Yüksek Öğretim İstatistikleri. Erişim Linki: https://istatistik.yok.gov.tr/yuksekogretimIstatistikleri/2017/2017_T1.pdf Erişim Tarihi: 30.10.2017.
- Zimet, G., Dahlem, N. W., Zimet, S. G. ve Farley, G. K. (1988). The multidimensional scale of perceived social support. *Journal of Personality Assessment*, 52(1), 30-41.
- Zubaroğlu Yanardağ, M. (2016). *Çözüm Odaklı Kısa Terapiye Dayalı Bireylerle Sosyal Hizmet Müdahalesinin Gençlerin Umutsuzluk ve Stres Düzeylerine Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi.